

Covenant & Conversation yazılarına yönelik cömert sponsorlukları için **The Maurice Wohl Charitable Foundation**'a teşekkürlerimizle

Hizmetkâr Liderlik

Korah 5781

“Çok ileri gittin! Tüm cemaat kutsaldırlar – her biri – ve A-Şem onlarıdır. Öyleyse kendinizi neden A-Şem’in cemaatinin üstüne koyuyorsunuz?” (Bamidbar 16:3)

Korah’ın ve tahrikçi yandaşlarından oluşan karışık grubun söylediklerinde yanlış olan tam olarak neydi? Korah’ın bir demokrat değil, lafebesi olduğunu biliyoruz. İktidarı halk için değil, kendisi için istiyordu. Protestocuların samimiyetsiz olduklarını da biliyoruz. Her birinin, Moşe’ye veya Aaron’a veya kadere karşı kızgın olmak için kendi sebepleri vardı. Bu düşünceleri bir an için bir kenara bırakıp sorun: Söyledikleri doğru muydu, yanlış mıydı?

“Tüm cemaat kutsaldırlar” derken şüphesiz haklıydılar. Ne de olsa, Tanrı’nın halktan olmalarını istediği şey de buydu: bir Koenler krallığı ve kutsal bir ulus; yani, tüm mensupları (bir anlamda) Koenler olan bir krallık ve tüm vatandaşları kutsal olan bir ulus.¹

“A-Şem onlarıdır” demekte de aynı şekilde haklıydılar. Mişkan’ı yapmanın ardındaki fikir buydu: “Benim için bir Kutsal Mekân yapsınlar ve içlerinde barınacağım” (Şemot 25:8). Şemot kitabı şu sözlerle sona erer: “Tüm yolculukları boyunca, Mişkan’ın üzerinde, tüm Yisrael Ailesi’nin göreceği şekilde gündüz vakti A-Şem’in Bulutu bulunacak, geceleyin de [Bulutun] içinde ateş olacaktı” (Şemot 40:38). Tanrısal Mevcudiyet, gittikleri her yerde görülebilir şekilde halkla birlikteydi.

¹ Bazıları, hatalarının “tüm cemaat kutsaldır” (*kula kedoşa*) yerine “tüm cemaat kutsaldırlar” (*kulam kedoşim*) demeleri olduğu önermesinde bulunur. Bir cemaatin kutsiyeti, bireysel olmaktan ziyade kolektiftir. Başkalarına göreyse, “kutsaldırlar” yerine, “kutsal olmaları talep edilmektedir” demeleri gerekirdi. Kutsiyet bir durum değil, misyondur.

Korah ve yandaşlarının son sözlerinde ne sorun vardı? “Öyleyse *kendinizi* neden *A-Şem’in cemaatinin üstüne koyuyorsunuz?*” Bu küçük bir hata değildi. Temel bir hataydı. Moşe, yeni bir liderlik türünün doğumunu temsil eder. Korah ve yandaşlarının anlamadığı buydu. Birçoğumuz bunu hâlâ anlamamaktayız.

Antik dünyadaki en ünlü binalar Mezopotamya zigguratları ile Mısır piramitleriydi. Bunlar birer bina olmanın çok ötesindeydi. Hiyerarşik bir toplumsal düzenin, taşla ifade edilmiş halleriydiler. Tabanda geniş ve tepede dardılar. Tepede – inançlarına göre gökyüzü ile yeryüzünün buluştuğu noktada – kral veya Firavun vardı. Onun altında bir dizi elit tabaka ve onların da altında çalışan kitleler yer alıyordu.

Bunun bir toplumu organize etmenin yollarından biri olduğuna değil, *tek* yolu olduğuna inanılıyordu. Evrenin ta kendisi bu prensip üzerine kuruluydu – tıpkı diğer canlılar gibi. Güneş, göklere hükmediyordu. Aslan, hayvanlar âlemine hükmediyordu. Kral ulusa hükmediyordu. Doğada durum bu şekildedir. Her zaman da böyle olmalıydı. Bazıları hükmetmek için doğardı, bazılarıysa hüküm altında olmak için.²

Yahudilik, bu tür bir hiyerarşiye karşı bir protestodur. Sadece kral değil, her insanoğlu, Tanrı’nın suretinde ve benzeyişindedir. Dolayısıyla kimse, rızaları olmadan başka kimselerin üzerinde hüküm sürme hakkına sahip değildir. Hâlâ liderliğe ihtiyaç vardır, çünkü bir şef olmadan, orkestra uyumsuzluk içine düşecektir. Kaptanı olmayan bir takım, muhteşem oyunculara sahip olsa bile bir takım olamayacaktır. Generalleri olmayan bir ordu, bir güruha dönüşecektir. Hükümeti olmayan bir ulus anarşinin içine düşecektir. “O günlerde Yisrael’de bir Kral yoktu. Herkes kendi gözünde uygun gördüğünü yapıyordu” (Şofetim 17:6, 21:25).

Herkesin Göklerin gözlerinde eşit saygınlığa sahip olduğu bir toplumsal düzende, bir lider halkın *üzerinde* durmaz. Halka hizmet eder ve onlar da Tanrı’ya hizmet ederler. Tanah döneminde Yisrael’in büyük simgelerinden *menora*, tepede geniş ve tabanda dar şekliyle, *ters* bir piramit veya ziggurat niteliğindedir. Dolayısıyla en büyük lider, en mütevazı kişidir. “Moşe mütevazı idi – yeryüzündeki diğer herkesten daha çok” (Bamidbar 12:3).

Buna verilen isim “*hizmetkâr liderlik*”tir³ ve orijinleri Tora’dadır. Moşe’ye yönelik en yüksek taltif, onun “*A-Şem’in kulu*” (*Devarim* 34:5) olarak nitelendirilmesiydi. Moşe’ye bu unvan Tanah’ta on sekiz kez verilmiştir. Aynı nitelemeye nail olan diğer tek lider, iki kez bu sıfatla anılan Yeoşua’dır.

Bundan aşağı kalmayacak kadar çarpıcı olansa, Tora’da mütevazı olma *emrinin* sadece bir kişiye verilmiş olmasıdır. Bu kişi kraldır:

² Aristo, *Politics*, Kitap 1, 1254^a21-24.

³ Bu tema üzerindeki iyi bilinen metin: Robert K Greenleaf, *Servant leadership: a journey into the nature of legitimate power and greatness*, New York, Paulist Press, 1977. Ancak Greenleaf bu fikri Tora’da tespit etmiş değildir. Dolayısıyla bu fikrin aslında burada, Moşe ile doğmuş olduğunu görmek önemlidir.

Kraliyet tahtına çıkmasıyla birlikte kendisi için bu kanunun ikinci bir kopyasını Levi-Koenler'in huzurunda bir tomar üstüne yazmalıdır. [Bu tomar daima kralın] yanında olmalı ve hayatının tüm günlerinde onu okumalıdır ki Tanrı'sı A-Şem'den çekinmeyi öğrensın, bu kanunun tüm sözlerini ve bu hükümlerini gözetip uygulasin ve kendisini kardeşlerinden üstün görmesin. (Devarim 17:18-20)

Rambam, bir Kralın benimsemesi gereken doğru tutumu şu sözlerle tarif eder:

Tora ona büyük bir onur bahşetmiş ve herkesi ona saygı göstermekle yükümlü kılmış olduğu gibi, aynı şekilde ona alçakgönüllü ve kalbi boş olmayı da emretmiştir. Pasukta söylendiği gibi: 'Kalbim içimde bir boşluktur' (Teilim 109:22). Ayrıca Yisrael'e zorbaca bir kibirle davranmamalıdır. Pasukta söylendiği gibi: 'Kendini kardeşlerinden üstün görmesin' (Devarim 17:20).

Küçüğe ve büyüğe karşı lütufkâr ve merhametli olmalı, onların iyilik ve refahı ile meşgul olmalıdır. En mütevazı insanların bile onurunu korumalıdır.

Halka bir toplum olarak hitap ettiğinde, nazıkçe konuşmalıdır. 'Dinleyin kardeşlerim ve halkım...' sözlerinde olduğu gibi (Kral David'in Divre Ayamim I 28:2'deki sözleri). Benzer şekilde Melahim I 12:7 şöyle demektedir: 'Eğer bugün bu halkın hizmetkârı olursan...'

Daima büyük bir tevazu ile davranmalıdır. Öğretmenimiz Moşe'den daha büyük kimse yoktur. Ve yine de 'Biz neyiz? Şikâyetleriniz bize karşı değil' (Şemot 16:8) demişti. [Kral,] ulusun zorluklarını, yüklerini, yakınmalarını ve öfkesini, emziren bir annenin bir bebeği taşıdığı gibi taşımalıdır.⁴

Aynısı tüm liderlik mevkileri için de geçerlidir. Rambam, gelecek dünyada payı olmayanlar arasında, "Toplumun üzerine, Gökler uğruna olmayan bir şekilde bir korku hükmü dayatan" birini de sayar. Böyle bir kişi, "insanların kendisinden fazlasıyla korkması ve dehşete kapılması amacıyla toplumun üzerinde cebren hüküm sürer" ve bunu "kendi şerefi ve kişisel çıkarları için" yapar. Rambam bu son ifadeye bir eklemede bulunur: "putperest krallar gibi."⁵ Burada öne sürülen mesaj açıktır. Kimsenin bu şekilde davranmadığı söyleniyor değildir. Ama bu, Yahudiliğe uygun bir davranış değildir.

Raban Gamliel, akranlarının başkalarına söz hakkı vermeyen bir tavır olarak değerlendirdiği tutumu karşısında *Nasi*, yani toplumun başkanı olarak koltuğundan indirilmiş ve hatasını kabul edip özür dileyene kadar yerine iade edilmemişti.⁶ Raban Gamliel buradan ders almıştı. Daha sonraları, teklif etmiş olduğu liderlik mevkilerini geri çeviren iki kişiye 'Size şeref mevkileri [*serara*] verdiğimi mi düşünüyorsunuz? Size hizmet

⁴ İlhot Melahim 2:6.

⁵ İlhot Teşuva 3:13.

⁶ Berahot 27b.

etme [*avdut*] fırsatı sunuyorum’ demişti.⁷ Martin Luther King’in bir keresinde söylediği gibi “Herkes büyük insan olabilir... çünkü herkes hizmet edebilir.”⁸

C. S. Lewis, haklı bir şekilde, tevazu kavramını, *kendinizi azımsamak* değil, *kendinizi daha az düşünmek* olarak tanımlamıştı. Büyük liderler başkalarına saygı gösterir. Onları onurlandırır, onları yükseltir, onlara başka türlü belki asla erişemeyecekleri doruklara erişme ilhamı verir. Onları motive eden, kişisel hırs değil, ideallerdir. İktidar kibrine boyun eğmezler.

Bazı zamanlarda yaptığımız en kötü hata, kendi duygularımızı başkalarına yansıtmaktır. Korah ihtiras dolu bir adamdı, dolayısıyla Moşe ve Aaron’u da ihtiras duygularıyla hareket eden, “kendilerini A-Şem’in cemaatinin üstüne koyan” iki kişi olarak görmüştü. Yahudilikte liderlik etmenin hizmet etmek olduğunu anlayamamıştı. **Hizmet edenler kendilerini yükseltmez. Başkalarını yükseltir.**

ŞABAT SOFRASI İÇİN SORULAR

1. Korah ve tahrikçi yandaşlarından oluşan karışık ekibin söylediklerinde yanlış olan tam olarak neydi?
2. Eğer bir liderin rolü halka hizmet etmekse, o zaman halkın rolü nedir?
3. Moşe Bene-Yisrael’i nasıl yükseltmiştir?

www.RabbiSacks.org   @RabbiSacks

The Office of Rabbi Sacks, PO Box 72007, London, NW6 6RW • +44 (0)20 7286 6391 • info@rabbisacks.org

© Rabbi Sacks • All rights reserved • Rabbi Sacks'in Ofisi Covenant and Conversation Trust tarafından desteklenmektedir

⁷ Orayot 10a-b.

⁸ Martin Luther King Jr., Nobel Ödülü Kabul Konuşması (Oslo, Norveç, 10 Aralık 1964).